X kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (nr 7)

z dnia 11 czerwca 2024 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (nr 7)

11 czerwca 2024 r.

Komisja Nadzwyczajna do spraw zmian w kodyfikacjach, obradująca pod przewodnictwem poseł **Barbary Dolniak (KO)**, przewodniczącej Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– rozpatrzenie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk nr 209) – kontynuacja;

– zaopiniowanie dla Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących prawa do przerywania ciąży poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk nr 176).

W posiedzeniu udział wzięli: **Michał Hara** dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości wraz ze współpracownikami, **Katarzyna Kotula** ministra do spraw równości, **Magdalena Dropek** młodsza kierowniczka projektu w Biurze Dyrektora Generalnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, **Mikołaj Czerwiński** przedstawiciel Amnesty International, **Danuta Wawrowska** adwokat.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Agnieszka Grybska** i **Daniel Kędzierski** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych oraz **Tomasz Czech** i **Piotr Podczaski** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Rozpoczynamy posiedzenie Komisji. Dzień dobry państwu. Witam gości, którzy pojawili się na dzisiejszej Komisji.

Witam pana Michała Harę, dyrektora Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego, pana Jakuba Kalbarczyka, naczelnika Wydziału Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego oraz pana Łukasza Rosiaka, głównego specjalistę Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego. Witam panią Beatę Wiraszkę, głównego specjalistę, prokuratora Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego, panią Katarzynę Kotulę, ministrę do spraw równości oraz panią Magdalenę Dropek, młodszą kierowniczkę projektu w Biurze Dyrektora Generalnego KPRM. Witam również panią adwokat Danutę Wawrowską, reprezentującą Naczelną Radę Adwokacką oraz pana Mikołaja Czerwińskiego z Amnesty International. Witam również panie posłanki, panów posłów i panów z Biura Legislacyjnego.

Przechodzimy do projektu. Poprzednie Komisje był to czas wspólnej dyskusji zarówno przedstawicieli organizacji pozarządowych, posłanek i posłów, a także przedstawicieli ministerstw. Efektem tego jest opracowanie opinii i przygotowanie ekspertyzy przez pana profesora Włodzimierza Wróbla, który przewodniczy Komisji Kodyfikacyjnej ds. Karnych. Pan profesor przygotował propozycję zmian, analizując tematykę, a te projekty rozwiązań zostały przejęte przez wnioskodawców oraz znalazły wyraz w złożonych poprawkach. Myślę, że wszyscy już zajęliśmy stanowisko w tym temacie i możemy przejść do pracy nad poprawkami. Oddaję głos przedstawicielce wnioskodawców, pani poseł Anicie Kucharskiej-Dziedzic. Bardzo proszę o przedstawienie poprawek.

Poseł Anita Kucharska-Dziedzic (Lewica) – spoza składu Komisji:

Dziękuję. Pani przewodnicząca, poprawka nr 1 to jest poprawka, która była dyskutowana jako pierwsza i w jej przypadku nie było żadnych wątpliwości – w art. 1 skreślić

pkt 1. W projekcie pierwotnym zakładałyśmy zmianę tytułu rozdziału, a po uwagach rzecznika praw obywatelskich, karnistów i ekspertów była jednolita opinia, że ta całościowa zmiana powinna nastąpić w momencie, w którym będziemy zmieniać Kodeks karny jako całość. W związku z tym wobec projektu pierwotnego skreślamy pkt 1 i pozostawiamy nazewnictwo rozdziału bez jakiejkolwiek zmiany.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Mam propozycję, żebyśmy przedstawili wszystkie poprawki, zwłaszcza że jak wynika z zapisu, pozostałe poprawki głosujemy w bloku od 2 do 5. Przedstawmy wszystkie poprawki, a potem zapytam Biuro Legislacyjne o opinię i przejdziemy do głosowania.

Poseł Anita Kucharska-Dziedzic (Lewica) – spoza składu Komisji:

Poprawka nr 2.

W art. 1 pkt 2 nadać brzmienie: w art. 197a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto doprowadza inną osobę do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub w inny sposób mimo braku jej zgody podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15". W art. 197b po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu: „§ 1a. Tej samej karze podlega, kto doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, wykorzystując brak możliwości rozpoznania przez nią znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem". Art. 197c § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. Jeżeli sprawca w sposób określony w § 1 lub § 1a doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Poprawki nr 2 i nr 5 należy głosować łącznie.

Konsekwencją wprowadzenia poprawek nr 2 i nr 5 będzie wprowadzenie poprawek w Kodeksie karnym – art. 10 w § 2 wyrazy art. 197 § 1 i § 3 zastępuje się wyrazami: art. 197 § 1, § 1a i § 3.

W ustawie z dnia 7 stycznia 2015 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka w art. 5 ust. 1 wyrazy art. 197 § 1 i § 2 zastępuje się wyrazami: art. 197 § 1, § 1a i § 2.

W ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich w art. 6 ust. 2 wyrazy art. 197 § 1, § 2 i § 3 zastępuje się wyrazami: art. 197 § 1, § 1a, § 2 i § 3.

W ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich w art. 15 ust. 2, w art. 16 ust. 5, w art. 46 ust. 2, w art. 65 ust. 2, w art. 69 ust. 2, w art. 235 ust. 2, w art. 237 ust. 5, w art. 240 ust. 3, w art. 248 ust. 1 pkt 2, w art. 250 ust. 2, w art. 355 wyrazy art. 197 § 1 i § 3 zastępuje się wyrazami: art. 197 § 1, § 1a i § 3.

W art. 38 ust. 2 pkt 4 wyrazy art. 197 § 1 zastępuje się wyrazami: art. 197 § 1 lub § 1a. Konsekwencją zmiany w innych ustawach będzie zmiana tytułu ustawy na następujący: „Ustawa z dnia … 2024 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw".

Poprawka nr 3. W art. 1 skreślić pkt 3.

Poprawka nr 4. W art. 1 pkt 4 nadać brzmienie: „art. 198. Kto wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych, znaczne ograniczenie zdolności do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem doprowadza do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Poprawka nr 5. W art. 1 skreślić pkt 5.

Poprawka nr 6. Art. 2 nadać brzmienie: „art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia". Tutaj też nie było żadnych uwag.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Bardzo dziękuję pani poseł. Ja tylko jeszcze dodam, że konsekwencją zmian w innych ustawach będzie zmiana tytułu ustawy na następujący: ustawa z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Te „niektóre inne ustawy" są konsekwencją ewentualnych poprawek i zmian w przepisach, które przyjmiemy, jeżeli takie będzie głosowanie i stanowisko Komisji, stąd musi nastąpić zmiana tytułu. Czy Biuro Legislacyjne ma jakieś uwagi do tego projektu?

Legislator Tomasz Czech:

Uwagi dotyczące poprawki, bo jeżeli chodzi o nasze uwagi do projektu, to już o nich mówiliśmy. Co do poprawki, poprosimy o upoważnienie Komisji do ewentualnych zmian redakcyjnych, jeżeli okaże się, że coś jeszcze trzeba będzie poprawić w sprawozdaniu. Jednocześnie mamy prośbę do ministerstwa, żeby do czasu drugiego czytania ewentualnie przejrzało, czy nie ma jakichś dodatkowych konsekwencji wprowadzonych zmian i czy nie są konieczne ewentualnie jakieś przepisy przejściowe w tym przypadku, bo ruszamy też szereg innych ustaw, więc może trzeba byłoby wprowadzić coś jeszcze. Wydaje nam się, że nie, aczkolwiek mamy taką prośbę do ministerstwa. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Mamy pisemną odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości, które odniosło się do zgłoszonych poprawek. Ministerstwo zaakceptowało poprawki łącznie z tymi, które dotyczą dostosowania tego projektu do obowiązujących przepisów. Wyłączyliśmy z tego zakresu art. 240, bo wymaga on jednak przepracowania w dużym zakresie i wykraczałoby to poza ramy tego projektu. Rozumiem, że wszyscy goście otrzymali poprawki i mieli okazję się z nimi zapoznać. Bardzo proszę.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości Michał Hara:

Dziękuję. Pani przewodnicząca, właściwie chciałbym zadać pewne pytanie w związku z najświeższą wersją poprawek, które wprowadzają do art. 197 nowy § 1a i o relacje tego przepisu z nowelizowaną ustawą o art. 198, bo dochodzi do takiej sytuacji, że mamy osobę, która nie ma możliwości rozpoznawania znaczenia czynu, czyli pokierowania swoim postępowaniem z jakiegokolwiek powodu i wówczas mamy do czynienia z zagrożeniem od 2 do 15 lat pozbawienia wolności. Jeśli ten sam stan jest wywołany chorobą psychiczną i upośledzeniem lub innym zakłóceniem, to jest to od 6 miesięcy do 8 lat zagrożenia. Skoro ten projekt utrzymuje w systemie prawnym art. 198 k.k., to czy w tej sytuacji faktycznie ma sens art. 197 § 1a?

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Mam tylko prośbę o przypomnienie swojego imienia i nazwiska.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w MS Michał Hara:

Michał Hara, Ministerstwo Sprawiedliwości.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Przypomnę. Ministerstwo Sprawiedliwości, dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego.

Poseł Anita Kucharska-Dziedzic (Lewica) – spoza składu Komisji:

Panie dyrektorze, odbyła się też dyskusja w gronie eksperckim, jak rozwiązać pewien pat, w którym znaleźliśmy się związku z tym art. 198. Była bardzo burzliwa dyskusja podczas ostatniej Komisji dotycząca właśnie tego artykułu. Pan profesor Wróbel zaproponował takie rozwiązanie, twierdząc, że to konsumuje wszystkie dyskusje i wszystkie uwagi. Państwo wówczas nie zgłaszali żadnych uwag, natomiast eksperci zewnętrzni zgłaszali podobną uwagę, którą pan dzisiaj zgłasza, czyli jak to rozwiązać. Trudno mi w tym momencie wkraczać w tak głębokie dyskusje prawne, bo sama zgadzam się z ekspertem, z panem profesorem Wróblem. To jest jego autorska propozycja na rozwiązanie tego konfliktu związanego z art. 198, który mieliśmy na ostatniej Komisji.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w MS Michał Hara:

Jeśli mogę; jaki jest konflikt z art. 198? Jeśli chodzi o to, że mamy tam enumeratywnie wymienione przesłanki, które mogą wpływać na brak możliwości rozpoznawania postępowania, znaczenia czynu albo znaczenia postępowania, to w tym momencie przepis ten obejmuje wszystkie inne źródła, z których pochodzi brak możliwości rozpoznania, ale skąd zatem taka rozbieżność w zagrożeniu karą?

Poseł Anita Kucharska-Dziedzic (Lewica) – spoza składu Komisji:

Pan profesor uznał, że są to różne przypadki i żebyśmy w przypadku przemocy seksualnej zajmowali się nie tylko osobą, która jest pokrzywdzona tą przemocą, ale także sprawcą i jego odmienną sytuacją, w której może rozpoznać swój czyn albo nie może ze względu na określone przymioty, które reprezentuje. Nie wiem, czy jako Ministerstwo Sprawiedliwości macie państwo w tej chwili jakąś uwagę, bo przyznam szczerze, że jestem zaskoczona, zważywszy na pismo, które do nas skierowaliście, że akceptujecie poprawki pana profesora Wróbla, bo były one przesłane do państwa opinii.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Patrząc na ostatnie zdanie pisma podpisanego przez pana wiceministra sprawiedliwości Arkadiusza Myrchę – reasumując, należy wskazać, że zarówno z uwagi na trafność sformułowań wyrażonych w opinii przedstawionej przez pana profesora Włodzimierza Wróbla, jak i autorytet jakim cieszy się w środowisku prawniczym, przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, należy pozytywnie odnieść się do spostrzeżeń tamże wskazanych i wziąć je pod rozwagę podczas prowadzenia dalszych prac legislacyjnych.

Panie dyrektorze, myślę, że jeżeli w ministerstwie pojawi się jeszcze jakaś wątpliwość, propozycja zmian czy rozważenia tych zmian, to mamy drugie czytanie i w ramach drugiego czytania możemy powrócić do tematu. Czy Biuro Legislacyjne chce dzisiaj zająć stanowisko odnośnie do tej kwestii?

Legislator Tomasz Czech:

Nie wiem, czy mieli państwo okazję prześledzić opinię pana profesora dotyczącą tego projektu? Moim zdaniem najlepiej byłoby spytać o to pana profesora, bo nie jest to do końca jasne. Wydaje nam się, że pan profesor stwierdził, że § 1a dotyczyłby sytuacji doprowadzenia do obcowania płciowego w sytuacji braku zgody wynikającej z braku możliwości wyrażenia takiej zgody lub sprzeciwu bez względu na to, czy źródłem tego stanu jest niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia zdrowia psychicznego czy przemijający stan odurzenia lub nieprzytomności. Natomiast jeżeli chodzi o art. 198, pan profesor stwierdził, że należy go zawęzić do przypadku znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem uzupełniając przyczyny tego stanu także o inne zakłócenia czynności psychicznych. Pan profesor uznał, że te zachowania, które są obecnie zaproponowane w § 1a, powinny mieć wyższą karalność i uznał to jako typowe zgwałcenie, a nie to, co jest zawarte w art. 198. Nie chcemy się wypowiadać za pana profesora. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Czy na tym etapie mamy wyjaśnienie? Bardzo proszę się przedstawić.

Przedstawiciel Amnesty International Mikołaj Czerwiński:

Dzień dobry. Mikołaj Czerwiński, Amnesty International. Nas również zdziwił art. 198, tym bardziej że w ostatniej opinii Komitetu GREVIO jasno stwierdzono, że różnice, które wynikają między artykułami w Kodeksie karnym, powodują, że tak naprawdę dochodzi do dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, w tym w szczególności z niepełnosprawnościami intelektualnymi. Przy takim sformułowaniu w art. 198 dalej jest różnica w wymiarze kary, która prowadzi do różnicy w traktowaniu sytuacji zgwałcenia osoby z niepełnosprawnością intelektualną i możemy się spodziewać, że w kolejnym raporcie Komitetu GREVIO ta sytuacja zostanie wypunktowana.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Rozumiem, że w tym zakresie nie ma żadnych innych poprawek na dzisiejszym posiedzeniu?

Poseł Anita Kucharska-Dziedzic (Lewica) – spoza składu Komisji:

Nie.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Skoro nie ma uwag, to głosujemy te poprawki, które zostały złożone. Proszę państwa, muszą upłynąć dwa tygodnie czasu od doręczenia, więc mamy jeszcze czas przed drugim czytaniem, gdyby pojawiła się jeszcze jakaś dyskusja. Jest przedstawiciel wniosko-

dawców i nie ma problemu, żeby się kontaktować i ewentualnie przedyskutować temat w tym zakresie. Bardzo proszę, panie dyrektorze.

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Karnego w MS Michał Hara:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, chcę tylko dodać, że wyjaśnienia pani wnioskodawczyni i mecenasów z BAS są jak najbardziej przekonujące. Bardzo serdecznie za nie dziękuję.

Przewodnicząca poseł Barbara Dolniak (KO):

Przechodzimy do art. 1, bo tytuł będziemy mogli przedyskutować dopiero w momencie, kiedy przyjmiemy poprawki. Poprawka nr 1 obejmuje skreślenie w art. 1 pkt 1. Czy ktoś zgłasza jakieś zastrzeżenia, uwagi lub zgłasza własną poprawkę? Nie widzę. Proszę państwa, w związku z tym uznajemy, że Komisja przyjęła powyższą poprawkę.

Poprawka nr 2 obejmuje zmiany, które przeczytała przedstawicielka wnioskodawców i powinna być ona głosowana łącznie z poprawkami od 2 do 5, czyli poprawkami nr 2, nr 3, nr 4 i nr 5. Czy ktoś z państwa zgłasza jakieś zastrzeżenia, uwagi lub własną poprawkę? Nie słyszę. W związku z tym uznajemy, że Komisja przyjęła poprawki nr 2, nr 3, nr 4 i nr 5.

Przechodzimy do poprawki nr 6 odnośnie do art. 2. Czy ktoś zgłasza jakieś zastrzeżenia, uwagi lub własną poprawkę w imieniu klubu? Nie widzę. Uznajemy, że Komisja przyjęła poprawkę.

Wracamy teraz do tytułu, który musi się zmienić. Oprócz tego, że zmieniamy ustawę – Kodeks karny, to także niektóre inne ustawy. Czy ktoś z państwa ma zastrzeżenia do tytułu tak brzmiącego w wyniku przyjęcia poprawek? Nie słyszę, żeby ktoś zgłaszał sprzeciw. Nie ma też żadnej innej poprawki. W związku z tym uznajemy, że Komisja przyjęła zmianę nazwy projektu ustawy.

W związku z tym, że przyjęliśmy poprawki do wszystkich artykułów, które wyczerpały w całości treść projektu ustawy przystępujemy do głosowania nad całością projektu ustawy.

Kto z państwa jest za przyjęciem projektu ustawy? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał od głosu? Czy wszyscy państwo zagłosowaliście? Nie widzę, by ktoś zgłaszał problemy. Zamykam głosowanie, proszę o wyświetlenie wyników.

Głosowało 13 posłów: za było 9 posłów, nikt nie był przeciw, wstrzymało się 4 posłów. Komisja przyjęła przedmiotowy projekt ustawy.

Bardzo dziękuję za ten punkt dzisiejszego posiedzenia. Mamy jeszcze do wyznaczenia sprawozdawcę. Czy ktoś z państwa chciałby się zgłosić? Bardzo proszę, zgłasza się pani poseł Elżbieta Polak. Czy ktoś zgłasza sprzeciw? Nie widzę. W związku z tym uznajemy, że pani poseł została wybrana jako sprawozdawca przedmiotowego projektu ustawy.

Proszę państwa, pkt 2 dzisiejszego posiedzenia był skierowany przez Komisję Nadzwyczajną do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących prawa przerywania ciąży. Komisja zwróciła się o przedstawienie opinii na temat poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny z druku nr 276.

Do Komisji wpłynęły opinie i ekspertyzy, które zostały sporządzone na zlecenie Komisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia przedmiotowych projektów, które zostały rozesłane do wszystkich członków Komisji nadzwyczajnej do spraw kodyfikacji łącznie z kopią pisma, w którym Komisja nadzwyczajna do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących prawa do przerywania ciąży zwróciła się o wydanie opinii. Między innymi wpłynęły opinie Naczelnej Rady Adwokackiej, Stowarzyszenia Amnesty International oraz Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych. Nie wiem, jak państwo uważają, ale analiza tych opinii chyba skłania do wniosku o powstrzymanie się przez niniejszą Komisję do opiniowania tego projektu do czasu przepracowania tego projektu przez Komisję nadzwyczajną do rozpatrzenia projektów ustaw dotyczących prawa przerywania ciąży i wypracowania pewnego kierunku, w jakim Komisja ostatecznie będzie zmierzać, jeżeli chodzi o ten projekt ustawy. Wiem, że dzisiaj odbyło się jakieś posiedzenie, gdzie była rozmowa z ekspertami. W związku z tym koniecznym jest nadanie pewnego kierunku rozwiązań, tym bardziej że te opinie różnią się między sobą. Dopiero po przyjęciu pewnej linii, jaką chce iść w swoich rozwiązaniach Komisja nadzwyczajna do spraw projektów ustaw

dotyczących przerywania ciąży, nasza Komisja będzie mogła merytorycznie odnieść się do takiego projektu. W związku z tym składam wniosek o powstrzymanie się przez naszą Komisję od opiniowania tego projektu do czasu jego przepracowania przez Komisję nadzwyczajną. Czy państwo podzielacie taki wniosek, czy też nie? Nie słyszę głosów przeciwnych. W związku z tym uznajemy, że jest to nasze wspólne stanowisko, które wypracowaliśmy na posiedzeniu Komisji. Chętnie zaopiniujemy, ale musimy znać wcześniej kierunek działań i propozycje rozwiązań wypracowanych przez Komisję nadzwyczajną do spraw projektów ustaw dotyczących przerywania ciąży.

Na dzisiaj to wszystko. Dziękuję bardzo. Oczywiście powiadomimy Komisję o tej decyzji. Proszę państwa, jutro spotykamy się o godzinie 16:00, ponieważ będą zgłoszone poprawki do projektu ustawy Kodeks wyborczy, które wynikają z naszej pracy w pierwszym czytaniu. Proszę pamiętać i zapisać w kalendarzu jutro godzina 16:00 spotykamy się w sprawie poprawek. Zamykam Komisję. Bardzo państwu dziękuję za sprawną pracę.